

Mentora

Svenska Studiecentralens nyhetstidning 3/2008 Frivilligt på svenska!

Hur mår vårt klimat?

Foto: Sveps/Lisa sjöholm

Klimatdebatten stinker!

Den medborgerliga debatten om klimatförändringarna osar bränt på långt håll. Debattörerna har fastnat i ett svavelosande ställningskrig som engagerat både proffs och amatörer på båda sidor.

På ena sidan finns de som hänvisar till FN:s klimatpanel IPCC - som stöds av ca 90 % av forskarsamfundet - och som i ett flertal larmrapporter visat att det existerar en androgen (= människohärledd) koppling till klimatförändringarna. På den andra sidan skriker en högljudd minoritet som i stort sett misstänkliggör allt vad IPCC står för.

Tillsvidare har klimatdebatten snarast påmint om dyngkastningen mellan evolutionister och kreationister i USA. "Evolutionisterna" - IPCC-panelen och dess förkämpar å la **Al Gore** - har ett massivt empiriskt material att hänvisa till, inklusive möjliga felande länkar. "Kreationisterna" - klimatskeptikerna som är i minoritet - har försökt vända hela frågan till en metafysisk trosfråga, där folkbildare såsom Al Gore spelar vilseledande domedagsprofeter.

Klimatfrågan är naturligtvis oerhört komplex, och den inrymmer ett kunskaps-, attityd- och skalproblem. Hur popularisera de komplicerade dataserier som forskningen tagit fram, utan att tappa i trovärdighet eller substans? Hur påverka medborgarnas och politikernas attityder till förmån

för verkligt framsynta beslut? FN-klimatmötet i Köpenhamn i november 2009 tampas med gigantiska utmaningar.

En utmaning är framförallt att koppla ihop klimatdebattens globala makronivå med den lokala mikronivån. Just nu lever debatterna i två skilda världar, med folklig klimatrötthet som resultat.

Klimatfrågan är en riktigt hederlig, gammaldags upplysningsfråga. **Oscar Olsson** brukade säga bildning, inte för folket, utan genom folket. Och visst, vi behöver otaliga klimacirklar och kampanjer i föreningar och skolor, på arbets- och webbplatser, och i mediernas offentliga rum.

Mikael Sjövall påminde under Förbundet Nordisk Vuxenutbildning FNVs ledarforum på Alkio-opisto nyligen om att smarta nordiska miljöinvesteringar leder till drastiska utsläppsminskningar i St Petersburgområdet, och därmed Östersjön. Detta åstadkoms genom att reducera det ekologiska fotavtrycket från traktens ca 18,5 miljoner burhöns, vars spillning annars avdunstar upp i atmosfären i gasform eller rinner ut i Östersjön med ansevärd bidrag till övergödningen som ett resultat.

Ge oss fler upplysande exempel på dylika småskaliga, klimatsmarta lösningar. Som gärna får dofta ekologisk hönskitt till skillnad från svavelosande klimatdebatter!

Björn Wallén

Mentora kan läsas på nätet i pdf-form på adressen www.ssc.fi

Tar du ställning och agerar, påverkar du utvecklingen.

Gör du det inte, påverkar du den också!

Tessa Turtonen på sidan 10

- 2 Klimatdebatten stinker
- 4 Mindre snack – mera action!
- 6 Värmeslag – klimatarbete på gräsrotsnivå
- 9 Al Gore avslöjar den obekväma sanningen
- 10 Framtiden är i våra händer
- 13 Bli klimatsmart under kaffepausen!
- 13 Som man bäddar får man ligga!!
- 14 Miljö och energi, globalt och lokalt på Åland
- 16 Kierrätyskeskus
- 19 SSC-nytt
- 20 Det passiva medborgarskapet

MENTORA

Svenska studiecensalens nyhetstidning
8 årgången 2008
Utkommer årligen med 4 nummer

Svenska studiecensalen, centralkansliet
Nylandsgatan 17 B
PB 235, 00121 Helsingfors
Tfn: 09-612 90 70
Fax: 09-680 24 25
E-post: studiecensalen@ssc.fi

Björn Wallén
chefredaktör
bjorn.wallén@ssc.fi

Walter Fortelius
redaktionssekreterare
walter.fortelius@sveps.org
mentora@ssc.fi

Pia Pettersson
layout
pia.pettersson@kolumbus.fi

Sebastian Gripenberg
sekreterare i SAG
sebastian.gripenberg@ssc.fi

Frida Westerback
projektledare
De ungas akademi (DUA)
frida.westerback@ssc.fi

Kim Österman
informatör, FSU
kim.osterman@fsu.fi

Anna-Karin Öhman
studiesekreterare
Österbottens regionkansli
Rådhusgatan 21 C, 65100 Vasa
Tfn: 06-320 41 50
E-post: ssc-vasa@ssc.fi

Beatrice Östman
studiesekreterare (Åboland)
Åbolands regionkansli
Auragatan 1 C, 20100 Åbo
Tfn: 02-251 60 60
E-post: ssc-abo@ssc.fi

Material kan skickas till red.sekr. helst per e-post till adressen mentora@ssc.fi eller till Mentora, Nylandsgatan 17 B, 00120 Helsingfors. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

Omslagsbild: Björn Wallén

Mindre snack, mera **action!**

Den nordiska folkbildningen satsar helt tydligt på klimatfrågan. Det blev klart när de nordiska studieförbunden samlades till FNVs ledarforum helt nyligen på Alkio-opisto nära Jyväskylä, i norra Päijännes purfinska och idylliska insjölandskap. I en snabb nordisk jämförelse förefaller SSCs satsningar relativt blygsamma, men vänta bara, vi kommer igen!

Mindre snack (...)

Ledarforum inleddes med en provocerande föreläsning av **Mikael Sjövall** från det nordiska miljöinvesteringsbolaget NEFCO. Sjövall, som tidigare profilerat sig via Greenpeace, ifrågasatte det aktiva medborgarskapets innebörd – då måste det finnas en mängd passiva medborgare, stackars slashasar...

Tudelningen i aktiva-passiva medborgare innehåller enligt Sjövall en värdeledning som i sin förlängning verkar frånstötande på folk. Om de ideella aktivisterna är världsförbättrare, då är de andra världsförsämrare, ett uttryck som folkrockaren **Mikko Kuustonen** använt sig av.

Moralism?

Sjövalls tes på seminariet var att en del av miljöorganisationerna – och också folkbildningen – lätt glider in i moralistiska resonemang när det gäller klimatfrågan. Företagsvärlden framställs som amoralisk i sin iver efter klimatblind profit. Idag ser dock många företag över sina ekologiska fotavtryck t.o.m. i länder såsom Vitryssland och Ukraina.

Moralism och renlärighet blir ofta tvångströjor för NGOs i klimatdebatten, enligt Sjövall. Förverkligas det aktiva medborgarskapet genom att byta glödlampor och stöda WWF? Vilka åtgärder ger de bästa resultaten, frågade sig Sjövall.

...mer action!

God output får man genom att lyfta fram småskaliga framgångshistorier, som lyckas göra märkbara utsläppsreduktioner lokalt. Vi har t.ex. svinfarmare i Ukraina som bygger en bio-

gasanläggning. Det finns hönsfarmare i St Petersburg-området som lär sig tillvarata spillningen på ett ekologiskt hållbart sätt. Dessa och liknande projekt har finansierats med nordiska länepengar via NEFCO (läs mer på www.nefco.org).

Vad gör studieförbunden?

Under Förbundet Nordisk Vuxenupplysnings seminarium blev jag övertygad om att klimatfrågorna främjas bäst genom möjlighetstänkande och goda småskaliga exempel som kan omvandlas till folkbildande studiecirkelmateriel.

Våra nordiska studieförbund är redan på god väg i klimatfrågan. De danska studieförbunden inom FNV, Liberalt Oplysningsförbund och NETOP, har båda tagit upp klimattemat vid sina årsmöten, och är aktivt med i klimatkampanjer i stil med www.klimatforum.info. Danska folkbildningssamrådet har kommit på den lysande idén om klimat-dating, vilket innebär att man kopplar ihop potentiella samarbetspartners till lokala folkbildande möten och seminarier. FN:s klimattoppmöte i Köpenhamn ger säkert luft under vingarna för allehanda arrangemang.

Vår svenska syster Studieförbundet Vuxenskolan har en massa kampanjer och projekt med anknytning till miljöpedagogik och klimatspörsmål. Bland många exempel vill jag nämna däcktryckskampanjer för bilister (rätt däcktryck sparar 5-10 % bränsle), Allemansjorden och studiecirkelmaterialet Bilen, Bostaden och Biffen som känns angelägna. I november ordnar SV en stor mobilisering i Umeå, Inspiration 08, med hållbar utveckling som inspirationskälla.

Vad gör lilla SSC? Förutom Balansakten och klimatkirke (se övriga inlägg i detta nummer av Mentora) uppmärksammar vi klimatfrågorna på Landsbygdsriksdagen på Åland 20-21.9, och i samband med europeiska medborgarråd. Vi hoppas också kunna starta en finlandssvensk klimatkampanj under år 2009 tillsammans med en av våra medlemsorganisationer – naturligt nog Natur och Miljö.

Björn Wallén

Foto: Björn Wallén

Några nyttiga länkar:

www.cop15.dk FN:s historiska (?) klimattoppmöte i Köpenhamn
www.dfs.dk/klima Läs vad dansk folkbildning gör!
www.sv.se Kolla SV:s projekt och evenemang!
www.naturochmiljo.fi Vad görs i Svenskfinland?!
www.ilmasto.org Finsk sajt om klimatförändringen

"Framförallt så har vi velat säga att det inte finns någon generell, bästa patentlösning. Varje fastighet och stuga är individuell med egna förutsättningar och möjligheter"

Värmeslag

– klimatarbete på gräsrotsnivå

Den treåriga informationskampanjen Värmeslag avrundades den 8 april i Helsingfors med ett rikspolitiskt slutseminarium om befrämjande av förnybar energi för uppvärmning. De tre organisationerna som ligger bakom kampanjen; Marthaförbundet, Natur och Miljö och Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC vill dock ta vara på de goda relationer och breda nätverk inom förnybar uppvärmningsteknik som skapats under åren. Värmeslags budskap har nått närmare 10 000 människor ute i bygderna.

Syftet med informationskampanjen Värmeslag har varit att till allmänheten sprida lättbegriplig och opartisk information om förnybara energikällor för uppvärmning av hus och fritidshus, i första hand på glesbygden. Energieffektivitet har varit den röda tråden. Vi har förespråkat betydelsen av god värmeisolering och passivt tillvaratagande av solvärme, och lyft fram solfångare, värmepumpar och pellets som vetliga alternativ till uppvärmning med framförallt olja och el. Vi har därtill spridit allmänna energipartips för var och en utan att behöva göra nyinvesteringar.

Vi har velat spränga håll på fördomar mot förnybar energiteknik, och övertyga om att förnybar uppvärmningsteknik lönar sig för att den är både ekonomiskt och ekologiskt vettig. Men framförallt så har vi velat säga att det inte finns någon generell, bästa patentlösning. Varje fastighet och stuga är individuell med egna förutsättningar och möjligheter, menar **Camilla Sederholm**, ekologirådgivare på Marthaförbundet och medlem av styrgruppen för Värmeslag.

Värmeslag står för mångsidighet, flexibilitet, miljövänlighet, lokalt sysselsättande effekter och ekonomisk bärkraft. Olika kombinationer av hybridlösningar är i många fall att föredra, och mindre ovanliga än man kanske tror. I Bromarv ekoby får 20 nybyggda lägenheter sin värme från en gemensam fliscentral, men man utnyttjar också gratis värme från

solen. Idag står folk i kö för att flytta ut till den lilla avlägset belägna byn i västra Nyland och byn har speciellt rönt stor internationell uppmärksamhet. Berättelsen från Bromarv "Från fördomar till föregångare" ingick i programmet under en del av Värmeslags infokvällar i januari.

Värmeslag slog runt i hela Svenskfinland

Under våren 2006 öppnades kampanjens hemsidor och under hösten reste vår dåvarande projektkoordinator **Frank Holmström** runt till 18 orter i svenskbygden och höll infokvällar för allmänheten. Programmet var uppbyggt med expertföreläsningar om energieffektivitet, solteknik, värmepumpar och pellets eller flis. Den sista timmen reserverades för en minimässa där företagare i dessa branscher fick ställa fram sina produkter och ge individuell information. Till infokvällarna hörde också en planschutställning och Värmeslags egen broschyr, vet **Bettina Lindfors** berätta. Lindfors representerade SLC i kampanjens styrgrupp.

Intresset för kampanjen var genomgående störst i Österbotten (i medeltal över 80 personer i publiken) och på Åland med närmare hundra. Också i västra Nyland var intresset nästan lika stort, men på övriga orter lite lägre. I genomsnitt lockade vi över 60 personer per kväll i södra Finland, åbotrakten var knepigast.

Mera information om samarbetsprojektet Värmeslag hittar du på www.varmeslag.fi

Webbsidan hålls öppen till slutet av år 2008. Värmeslag var en treårig informationskampanj av Marthaförbundet, Natur och Miljö och Svenska lantbruksproducenternas Centralförbund. Kampanjen pågick under åren 2006-2008.

Till styrgruppen för Värmeslag hörde Bettina Lindfors, SLC, Lotta Nummelin, Natur och Miljö och Camilla Sederholm, Marthaförbundet.

Under år 2007 var det stugturné med planschutställning till 11 orter i Svenskfinland på agendan. Med en färggrann stuga inredd med solfångare, värmepump, pelletskamin och pelletspanna besökte vi stora folksamlingar från Lovisa till Jakobsstad. Som projektkoordinator fungerade då **Simon Lampenius**. Stugan syntes i folkvimmel på torg och happenings bland tusentals människor. Kampanjen fick också god synlighet i massmedia. Exempelvis under nationella energisparveckan medverkade Värmeslag i *Radio Vegas* regionala sändningar med energispartips såsom låt inte stugan stå varm året runt och ta till vara gratis solvärme.

Under januari och februari i år körde vi med Infokvällar enligt i stort sett samma koncept som 2006, men på nya orter för det mesta. Åter igen lockade vi mest folk i Österbotten, i lilla Kronoby hela 90 personer. Våra samarbetsparter bland företag och intresseorganisationer har i många sammanhang poängterat betydelsen av det nätverk som Värmeslag skapat.

Det är en bra kampanj som har fyllt ett viktigt behov. Det är bra att det erbjuds opartisk och saklig information på ett mångsidigt sett, säger **Kim Westerlund** från *Vasa Yrkeshögskola*, en av projektets samarbetsparter.

Bland Värmeslags genom åren aktivaste samarbetsparter kan nämnas *Solportalen*, *Alternative Solutions*, *Thermia partners*, *Merinova*, *Kardonar* och *Farmenergi*.

Ett slag för framtiden

Faktum är dock att den som bygger i dag ofta står väldigt villrådig mitt i all brådska med att fatta beslut på beslut. Det finns sällan väldigt mycket överloppstid till att fundera över kreativa alternativ till uppvärmningsteknik just då, även då intresset för alternativen finns. Många olika yrkesgrupper kommer tidigt in i byggprojekt och är i en nyckelposition när det gäller att väcka fastighetsägaren till insikter om vilka förutsättningar som finns för alternativa uppvärmningskällor.

Våra tre organisationer hade inte inlett ett treårigt sam-

betsprojekt för främjande av miljövänlig förnybar uppvärmningsteknik ifall att vi inte behållit skulle tro på att detta inte bara är framtiden, utan borde redan vara här och nu. Vi har en massa goda och konkurrenskraftiga miljövänliga alternativ då det gäller uppvärmning i Finland. Ändå värms de flesta hus fortfarande med brännolja eller direkt el, menar **Lotta Nummelin** från Natur och Miljö

Vi tror hårt på att det finns en stor beställning i samhället på mera uppmontrande ord om miljövänliga alternativ. Vi hoppas att de insikter som finns samlade i Värmeslags nätverk skall förenas och utvecklas tillsammans med många nya yrkesgrupper så som arkitekter, murare, VVS planerare, byggnadsgranskare och politiker, och på så sätt spridas till många nya och gamla husprojekt, stora som små, instämmer både Sederholm, Lindfors och Nummelin.

Detta jobbade Värmeslag för:

● *Energieffektiva hus och lågenergihus* ● *Solvärme – både passiv solvärme och solfångare* ● *Värmepumpar – jord- och bergsvärme, och värmeåtervinning i ventilation* ● *Pellets och flis*

Text & bild: Styrgruppen för Värmeslag

Al Gore avslöjar den obekväma sanningen

Det är dags att se sanningen i vitögat och se Al Gores omtalade dokumentär "An Inconvenient Truth". Klimatforskarna menar att vi har tio år på oss, att förändra vårt beteende och börja kämpa emot klimatförändringarna. Detta är en global varning, hävdar Gore när han drar igenom sina fakta.

Al Gore beklagar sig genomgående på att folk inte lyssnat på honom samt att hans budskap inte gått hem. Dock har han dragit igenom sin "slide show" tusen gånger räknar han, minst. Han har besökt så gott som varje delstat i USA, rest i Europa och Skandinavien. Med flyg. Taxi sitter han också flitigt i mellan varven.

Föreläsningen om vad växthuseffekten innebär är bra. Hur den påverkar vår planet är rentav chockerande. Gore påminner oss om katastrofer som New Orleans, glaciärerna som smälter bort, tropiska sjukdomar – alla dessa effekter på den globala uppvärmningen, som hotar vår planet. Men sedan då? Konkreta åtgärdsförslag har minimerats i både dokumentären och Gores PowerPoint-presentation. Det är synd, för den moderna individen bär på en stor kunskap om ämnet, det man snarare saknar, är vetskap om hur man kan påverka som enskild individ.

Växthuseffekten är en moralfråga, hävdar Gore. Det handlar om etik, eller egentligen avsaknaden av den. Gore gör det

klart att han ifrågasätter det amerikanska folkets och beslutsfattarnas moral. Tyvärr kan man även uppmärksamma en grad av syndabockstänkande, ett allt mer allmänt fenomen i USA, gentemot Vita huset och hela samhället. Hur är det t.ex. möjligt att USA och Australien är de enda i världen som inte skrivit under Kyoto-avtalet?

Slide showen är rik på tabeller, statistiska kurvor och uträkningar av diverse slag, som alla stöder Gores argument. Mellan varven får man ta del av mannens stand up komik, som publiken verkar uppskatta. Dokumentären innehåller även ett par långsökta åsnebygggor till Gores privatliv, för att göra det hela något mer personligt? Att vädja till åskådarnas empati är givetvis ett effektivt sätt att väcka känslor, dock moraliskt av svagare karaktär.

Vad beror det på att det är så svårt att få fram sitt budskap? Handlar det om avsaknad av kunskap? Enligt Gore blundar många, trots facit i handen. Jag tror det handlar om rädsla, en rädsla för något så stort, diffust och skrämmande. Man väljer att fly i stället för att gå till kamp. Det är en naturlig reaktion.

Avslutningen är uppmontrande, en happy ending på en katastrof. Med gemensamma krafter kan vi fixa detta, närmast predikar Gore. Och visst, det kan vi säkert. Med de rätta handlingarna och guidningen.

Frida

Se även: www.climatecrisis.net

Framtiden är i våra händer

Foto: Pia Pettersson

Hållbar utveckling handlar om en miljömässigt, ekonomiskt och socialt rättvis framtid – din och vår framtid. Tar du ställning och agerar, påverkar du utvecklingen. Gör du det inte, påverkar du den också! Hållbar utveckling handlar alltså om framtiden, förvalta nu!

Det gäller att ta ansvar för resultatet av dagens handlingar, som drabbar någon annan, vid en annan tidpunkt och på en annan plats. Hur ska man gå tillväga? Här kommer några konkreta tips för organisationen som insett att alla bör dra sitt strå till stacken: Nyfikenhet och öppenhet för de miljövänliga alternativen är det första jag uppmanar till. Detta krävs för att hålla igång diskussionen. Våga ifrågasätta och våga frånga allmänna trender. Detta kräver Mod och Uthållighet. En studiecirkel med temat hållbar utveckling rekommenderas.

Handla mer – köp mindre

Ändra rutiner inom organisationen i små steg. Inled månadens miljötips på anslagstavlan med tips som ”Tack för att du är en lugn chaufför i trafiken på väg till och från jobbet, då sparar du både nerver, pengar och giftiga utsläpp” eller ”Tack för att du äter vegetariskt”. Slopa användningen av engångsartiklar och införskaffa istället riktigt porslin och tyghanddukar till toaletten och köket. Och då inredningsvern tar över införskaffas också boken ”100 sätt att rädda världen” (Tell, J. 2007), t.ex. som dassläsning, eller att läsas i väntrummet.

Vid övriga investeringar eller inköp gäller det att lägga i hatten. Beakta alternativet att hyra eller leasa gällande större investeringar, eller köp begagnat. Om valet faller på att köpa nytt, satsa då på kvalitet. I det privata gäller regeln: ”köp inte det du vill ha, utan det du behöver”. Eller hellre: Köp inte det (du tror att) du behöver, utan det du inte klarar dig utan!” Varför skulle inte samma regel gälla också inom organisationen?

Hör samman

Var frikostig med beröm och stöd dem som vågar, orkar, hinner och kan. Speciellt i början kan det kännas konstigt eller besvärligt att kopiera och skriva ut dubbelsidigt (med två sidor per ark), att sända ut material elektroniskt istället för de gamla pappersversionerna, att jobba på distans eller arrangera möten via videokonferens vid mån av möjlighet, och att sortera avfallet både på kontoret och i kafferummet.

På tal om kaffe så rekommenderas ”Rejäl handel”-kaffe och -choklad för de uppiggande kafferastera, som givetvis kan ersättas med en kort, rask promenad ibland. Helst tillsammans, för det är så viktigt med samhörighetskänsla! För att ytterligare stärka sammanhållningen kan man utlysa små tävlingar – ett roligt diskussionsämne vid pauserna. ”Vem kommer på det bästa semesterförslaget” (istället för utlands-

Mottagningen

I verkligheten ser miljöhandlarens vardag något annorlunda ut. Det handlar om att hitta rätt sätt att hjälpa människor. Hur det går till? Läs oss smyga in till mottagningen.

Ett medelålders par har beställt tid, på mannens initiativ, och då frun slagit sig ner erkänner hon ampert att hon motvilligt kommit till mottagningen.

Varför följde du med om du egentligen inte vill? frågar jag.

Dåligt samvete, muttrar kvinnan och tittar ut genom fönstret.

Mannen övertar samtalet i snabb takt och förklarar att de nu kommit till vägens ände och att det måste bli ett slut. Han står inte ut med det faktum att allt de gjort i sitt liv har det gjort för att det varit roligt och framförallt möjligt, men att de nu har insett att de inte alls tänkt på konsekvenserna av detta. De har kommit fram till att de tillhör generationen som fått utvecklingen att formligen explodera, och att det nu nästan är för sent att rädda världen.

Jag försöker nå kvinnan genom att fråga vilka hennes fritidsintressen är. Hon säger sig älska teater och ser många föreställningar per år. De lagar också gärna mat tillsammans.

Jag föreslår att de skulle lära sig tillreda nya vegetariska och klimatsmarta rätter, och noggrant gå igenom sina inköp till hushållet. Tillsammans kontaktar vi Marthaförbundets ekologirådgivare som hjälper paret vidare.

Paret deltar också i arrangemangen under temat ”alternativ jul”, och träffar där likasinnade som de bildar en studiecirkel med. Efteråt får jag höra att studiecirkelgänget upprättat en blogg med nya insikter och tips, som de turas om att uppdatera.

Ordination:

- Böckerna ”100 sätt att rädda världen” av Johan Tell och ”Klimatsmart: din guide till en miljövänligare vardag”
- Energibesparingshjälp från Motiva

resa)? eller ”Den bästa julgåvan” (som alltså är både smart och miljövänlig och som man blir glad av)?

Då festligheter arrangeras görs det ordentligt! Gåvor ges i form av tjänster och presentkort, och maten är givetvis ”klimatsmart”. Nu är ju faktiskt kranvatten den överlägset bästa drycken, ur ekologiskt och ekonomiskt perspektiv, men om man normalt alltid konsumerar den nyttiga, kolsyre- och flaskfria drycken kan man väl vid festligare tillställningar unna sig något ädlare drycker. Festligare drycker i valfri färg (röd/vit) fås numera både ekologiskt odlade och framställda enligt principerna för rejäl handel!

Verkar det möjligt eller till och med lite roligt? Skriv då ett gemensamt miljökontrakt som alla skriver under, med punkter som ni inom er organisation tycker är viktiga och som stöder en hållbar utveckling. Personer som sedan bryter detta kontrakt kan med fördel skickas direkt till mig för hjärtvätt.

- Broschyren ”I valet och kvalet” om att hållbar konsumtion
- Råd och tips för en miljövänligare vardag

Det hörs en svag knackning på dörren.

In kommer en flicka med ljus, tovtigt hår. Hon sker skygg ut.

Får också barn komma hit?

Visst, naturligtvis, svarar jag. Men kanske vi hellre går ut?

Vi leker i skogsdungen bakom huset. Vi pratar om det vi ser, vi söker skatter, vi hittar trollslantar och vi ser underverk. Skrattande samlar vi en stor hög med kottar och lägger oss ner för att vila en stund. Hon vill absolut veta varför det finns kottar i skogen, och jag förklarar. Avslappnat och enkelt, på barns vis. Efter en tyst stund rullar hon ihop sig till en boll och piper:

Nu är jag ett frö inne i en kotte.

Ordination:

- Natur och Miljös miljödetektivläger eller familjeläger
- Finlands svenska scouter, eller Marthaförbundets M-klubbar, eller Finlands svenska 4 H
- Mycket fri lek utomhus, men också utfärder med familjen, för att stärka relationen till naturen
- Skärmtiden (TV- och dator-) begränsas

Dörren går upp och in i rummet stiger en ung man med lätta fjun på hakan. Han vill göra ”rätt”, men konstaterar att det är svårt då man samtidigt vill höra till gänget.

Ja, det är svårt, medger jag, och fortsätter:

Men jag är glad att du kommit till mig.

Bli klimatsmart under kaffepausen!

Genom att själv vara inspirerad och ha roligt, inspirerar du andra.

Vi arrangerar en storyline med hans kompisar som deltagare och med hållbar utveckling som tema. Samtliga ungdomar får fabulera en ny roll till sig, med namn, ålder, yrke osv. Därtill tillverkar de en konkret människosilhuett för att tydliggöra rollkaraktärens drag och egenheter. Jag märker till min glädje hur diskussionerna får vingar då dessa ungdomar stiger in i den fiktiva miljö vi skapat. De utmanas med problem som de tillsammans måste lösa för att komma vidare. Med gemensamma krafter hittar de en väg för att utvecklingen ska bli mer hållbar. Förhoppningsvis tar de verktygen och problemlösningsförmågan, lärdomarna från de moraliska dilemman de ställts inför med sig ut i samhället, tänker jag då jag stänger dörren efter mig och går.

Ordination:

- Boken "Rädda planeten – 101 tips på hur du kan rädda världen"
- En rolig fest med ekotema som planeras av kompisarna tillsammans
- Deltagande i de tvåspråkiga Miljöaktionsdagarna 10-12.10.2008
- engagemang i NoMUG, Natur och Miljös ungdomsgrupp
- WWF:s Naturewatch program
- Jiffys miljöfrågespel

Följande klient är en kvinna. Trevande, och med flackande blick, tar hon sig fram till stolen och sätter sig på kanten av den. Hon vrider sina händer och det tar en lång stund innan hon samlat sig så pass att hon får något sagt. Men när hon kommer igång kan hon inte sluta. Orden formligen snubblar ur munnen på henne.

Vi stannar på mitt rum, och vi träffas flera gånger, dels för att hon behöver klara upp sina tankar, dels för att det finns så många obesvarade frågor. Det är för stort, allt detta med hållbar utveckling, och informationen är så spretig, menar min klient. Hur man än gör blir det fel, beroende på ur vilken synvinkel man ser på saken. Först försökte hon blunda för pro-

blemen, stänga bort dem, men nu har hon insett att hon inte längre kan sticka huvudet i sanden. Hon vill ta sitt ansvar, men känner sig för förvirrad för att veta hur hon ska börja.

Tillsammans går vi på föreläsningen med temat "kvinnor och kemikalier" av Marthaförbundets ekologiska rådgivare. Där träffar vi några livligt diskuterande kvinnor, och tillsammans med dem beslutar min klient att grunda en studiecirkel med temat kvinnor och hållbar utveckling.

Ordination:

- Boken "Lev enklare – Idéer för en hållbar livsstil"
- Konsumentverkets guide om "konsumtion med miljöhänsyn"
- Långa och intensiva diskussioner med likasinnade, varvat med tysthet och t.ex. yoga eller promenader
- En egen miljödagbok för nya insikter och idéer

Rummet är tomt, så när som på en miljöhandledare som antecknar i sin bok medan hon startar upp datorn för att kolla de elektroniska förhandsbokningarna. Många klienter står i kö. Hon stänger av datorn, släcker lamporna och vrider ner värmeaggregatet, tar sin väska, men ångrar sig sedan och ställer tillbaka den under skrivbordet. Hon är ju ledig följande dag! När hon stiger ut och tar sin sparkstötting ler hon åt morgondagens nya möjligheter.

Tessa Turtonen

Balansakten i Svenskfinland

Projektet Balansakten (www.balansakten.se) är ett samnordiskt projekt där fria folkbildningsinstitutioner samarbetar kring utbildning för hållbar utveckling. I Finland togs initiativet till projektet av Förbundet för arbetar- och medborgarinstitut i Svenskfinland FAMI r.f. De svensk- och tvåspråkiga instituten, folkhögskolorna, studiecentralerna och sommaruniversiteten har erbjudits att delta i projektet, som pågår från 1.9.2007 till 31.8.2010. Läs mer på www.fami.fi

Som folkbildningsorganisation bör man föregå med gott exempel. Inspirerade av projektet Balansakten och projektledare Tessa Turtonen startade SSC-personalen i Vasa och inhysta Bildningsforum r.f. /Fami r.f. en studiecirkel med temat "Bli klimatsmart".

Genom studiecirkeln ville vi lära oss mer om hållbar utveckling men främst var vi intresserade av att få konkreta tips och idéer på hur vi kan leva lite miljövänligare både på jobbet och hemma. Vi valde studiecirkeln som arbetsform eftersom den är flexibel och inbjuder till spontanitet. Med hjälp av studiecirkelbidraget införskaffades boken *Klimatsmart - din guide* till en miljövänligare vardag.

Studiecirkeln kräver inte att man avsätter en massa extra tid. Vi har främst använt oss av kaffepauser för att diskutera olika teman i boken. Utöver detta har vi samlat kunskap och fakta från tidningar, böcker och TV-program. I juni i år besökte vi en eko-odling i Pörtom för att bekanta oss med biodynamisk odling. Vårt nästa steg blir att bekanta oss med WWFs Green office-koncept som strävar till att moti-

vera personalen till vardagliga ekohandlingar och till att förbättra miljömedvetenheten.

Vad har vi lärt oss? Har vi förändrat vårt beteende? Vi har definitivt blivit mer medvetna och kunniga om de val vi gör i vardagen. På kansliet har vi börjat kompostera avfall, släcka onödigt belysning och dricka rättvisemärkt kaffe. Vi återanvänder papper och försöker minimera resandet så långt det går. En del av oss köper "ekolådor" med ekologiska grönsaker direkt från odlaren. Vår förhoppning är att andra organisationer och arbetsplatser blir intresserade och startar egna studiecirklar. Vår förhoppning är att andra organisationer och arbetsplatser blir intresserade och startar egna studiecirklar. Så SSCs medlemsorganisationer, NU ÄR DET ER TUR!!!

**Anna-Karin
Ulrica
Marina
Peter
Kenneth x 2**

Som man bäddar får man ligga!!

Jag har snart jobbat ett decennium på Svenska studiecentralen i Åboland. När jag började på SSC användes enbart engångskoppar, fat och bestick. Jag tyckte inte om detta system, men tog mig inte heller för att göra något åt saken. Jag tänkte så som man kanske alltför ofta tänker: det blir för dyrt att skaffa en uppsättning porslin och glas etc. för några möten och kurser per år.

Under senaste år 2007 startade Bildningsforum projektet Balansakten och vi beslöt inom SSC att vi går med i projektet, men i liten skala. Jag såg min chans att ta itu med en förändring på mitt lilla kansli i mitten av Åbo. Dessutom har jag nu en underhyresgäst i form av Svenska Pensionärsförbundets ombudsman i Åboland. Eftersom vi är två som tillsammans kan planera och diskutera så drog vi vid årsskiftet igång med att få för det första vårt kansli i balans med natur och miljö.

Vi köpte in porslinskoppar, tallrikar och assietter. Vi köpte dricksglas i glas och riktiga bestick. För att vara ekonomiska i vårt handlande väntade vi med våra inköp till "julrean" vid årsskiftet. Om jag idag skulle börja räkna ut hur många gånger jag köpt denna engångssumma i engångsartiklar så har jag väl

förbrukat inköpssumman flere gånger om. Vi har också gått in för att enbart dricka "Krav märkt" kaffe i våra nya koppar.

På ett kansli oberoende av storlek så förbrukas mycket papper. Idag återanvänder vi allt papper som inte skall arkiveras eller skickas ut till våra medlemmar. Vi strävar till att använda båda sidorna när vi kopierar och använder kasserat papper som anteckningspapper. Vi använder mer och mer enbart e-post också för större informationsutskick. Alla tidningar och färdigt använt papper för vi till pappersinsamlingen.

Mitt mål med SSCs deltagande i Balansakten är att jag under hösten skall arrangera ett möte med alla SSCs medlemsorganisationer som finns i Svenska Gården i Åbo. Målsättningen är att vi gemensamt skall jobba tillsammans med dessa frågor och på så sätt kunna nå ut till alla andra som hyr in sig på Svenska Gården, som olika sorters firmor, företag och restauranger som finns i samma kvarter.

Lyckas vi med detta hoppas jag att vi alla genom gemensamma erfarenheter kan bygga upp en förståelse för vår närmiljö och våra möjligheter att påverka i ett större perspektiv.

Beatrice östman

Foton: Pia Pettersson

Miljö och energi, globalt och lokalt på Åland!

I dag importerar EU 50 % av den energi som används, i medeltal. Medan Danmark är självförsörjande och står för en liten export importerar jämförelsevis Spanien och Italien ca 80% av gas, el och olja. Åland kunde anlägga flera vindparker och likt Danmark ta tillvara naturens gratis krafter. Inte bara två eller fyra per "park" utan 20 eller ännu flera.

Vi är på god väg. Av Ålands el kommer 25 % från vindkraften i dag. Danmark har placerat många av sina "vindmøller" långt ute i det grunda havet. Vi kunde placera våra långt ut i skärgården på obebodda öar eller grund. Eller varför inte på höjder på fasta Åland, där så få som möjligt störs av ljudet eller utsikten. Eller kan folk rent av tänka sig att se en vindkraftverkspark då de vet vilken nytta den gör? På fastlandet har planerade parker gått om intet efter just placeringsdiskussioner.

Förenad energi och kärnkraftsbuller

80 % av energin som konsumeras i EU i dag kommer från fossila bränslen, dessa räcker inte i all evighet. Från och med juli 2007 så är energimarknaden helt avreglerad inom EU. Det innebär att EU:s ca. 490 miljoner innevånare kan välja fritt vem som levererar gas och el. Fast det finns inte ännu ett fullständigt enat energinät inom EU. De baltiska länderna, iberiska halvön och Storbritannien är några regioner som ännu är helt energinätsisolerade. Det finns ett

akut behov av att modernisera Europas energiinfrastruktur. Experterna menar att ca 800 miljarder brysseldollar/€ skall investeras de närmaste 20 åren.

Åland bör satsa mera på sol- och vindenergi. LR och EU måste bidra för dessa investeringar om de görs privat. Så länge centralvärmens i Mariehamn eldas med OLJA är den inget miljöalternativ och det måste snarast göras något åt den saken. Skall hushållen bli mera miljövänliga måste storproducenter och storkonsumenter även lokalt föregå med gott exempel.

Kärnkraft står för ca 33 % av den el som i dag produceras inom EU. Detta ger i sin tur 40.000 m³ radioaktivt avfall varje år. Jämfört med detta problem är det överraskande att motiveringarna mot vindenergi, att de för oljud och stör utsikten, har vägt så tungt i fasta Finland. Kärnkraften möter inte så mycket motstånd, i maktleden. Vindenergi ger inte något problemavfall och är helt gratis och ofarlig. Kan de inte anlägga stora vindparker i glesbygden i norra Finland? Måste vindmøllorna stå på stranden i södra Finland där folk har sina stugor? Klart att folk inte vill ha dem där.

Miljöpolitik och pengar

Många ropar på hållbar utveckling, men kanske inte alla vet vad det innebär? Enligt Amsterdamfördraget år 1997 enades regeringarna i dåvarande EU att inom och utanför unionens gränser främja en hållbar utveckling som är: "Att uppfylla dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att uppfylla sina". Den EU-strategi som antogs i juni 2006 har det främsta målet: En permanent förbättring av de europeiska medborgarnas välfärd. Detta ska ske genom att skapa hållbara samhällen som kan förvalta och använda resurserna effektivt och utnyttja den ekologiska och sociala utvecklingspotentialen i ekonomin, garantera välbefinnande, miljöskydd och social sammanhållning. Alltså är hållbar utveckling inte endast en fråga för miljöexperter utan hela vårt samhälle.

Kyotoprotokollet som löper ut år 2012 och handlar egentligen till stora delar om pengar, som vanligt. Om att massproducenter av föroreningar/utsläpp betalar andra länder för att få släppa ut mera än de har rätt till. Tänk efter lite nu, att köpslå med att förorena jorden: är det slugrt det? Minskar det utsläppen i praktiken? Inte undra på att USA, som står för en stor del av Nordamerikas utsläpp inte skrev på avtalet. Det skulle ha kostat amerikanerna enorma summor. Enligt Kyotoprotokollet har EU förbundit sig att minska utsläppen av växthusgaser med 9 % till 2012.

Den största växthusgasen är vattenånga. Människans påverkan när det gäller växthusgaser, så som den nu berömda CO₂, är svinnande liten jämfört med naturens egen gång. Jordens vulkanutbrott och solens utbrott har stor effekt på jordens klimat, allt detta i kombination med världshavens strömmar och det faktum att klimatet ändrats i cykler om varmare och kallare perioder om man ser på forskarnas 160 000 års diagram så ser det hela naturligt ut, och måste tidigare varit helt opåverkat av människan! Därmed inte sagt att vi inte skall

göra det vi kan för att hålla vår planet ren. Hushållen i EU anses stå för ca 16 % av EU:s alla utsläpp av växthusgaser. Så nog kan vi genom eget energisparande/miljövänlig uppvärmning i hemmen alla dra vårt strå till stacken.

Poppekonomin

Med tanke på hur många miljarder som nu skall satsas i miljöns namn får man nog ta en del "miljöföretag och profeter" som nästan likt "IT-bubblan" nu poppar upp från ingenstans, med en viss försiktighet och kräva resultat för satsade pengar. Dessa poppekonomiska sammanslutningar brukar först tänka på sin egen lön, på ren svenska att ta åt sig en stor del av kakan. En lägre prioritet brukar vara att göra skäl för pengarna, att åstadkomma en faktisk förändring. Om den tunga industrin hade samma miljövetande som nu bilindustrin har i EU eller för all del NOKIA som är världens mest miljövänliga mobiltelefonstillverkare, ja då når EU sina mål genast. **Problemet är inte EU:s länder på sikt utan beroendet av att importera energi till EU och grannländernas attityd mot miljön.**

Nästan alla bilar i Brasilien går att köra på etanol. Framställandet av etanol kräver som bekant en mycket energi men kan göra Brasilien till det mest framstående landet i världen på alternativt bränsle och framför allt oberoende av världsmarknadspriset på rå olja. Enligt en gasexpert jag träffat har Ryssland gas för överskådlig framtid och på Nord- och Sydpolen finns enorma tillgångar med olja, tekniken att utvinna den finns, med det är dyrt. Förnybara energikällor är bränslen som antingen är kolfria eller kolneutrala = förbrukar lika mycket koldioxid som de alstrar. Biogas, geotermiskenergi, vattenkraft, avfallsgas, gas från vattenreningsverk, sol och vindenergi är exempel på förnybar energi. Låt oss satsa på dem i den utsträckning de inte påverkar närmiljön negativt.

Mikael Erickson

e-post: m.erickson.frimarksaml@aland.net
gsm: + 358 400 63 44 44

När jag först flyttade till Helsingfors var jag precis i samma situation som många har varit och kommer att vara. Jag flyttade ner från Vasa efter att jag hade tagit min utbildning, men jag hade varken jobb eller besparingar.

Kierrätyskeskus

Jag hade från tidigare en del möbler men jag ville också köpa något nytt. Dels för att pryda min nya lägenhet och för att skapa en starkare känsla av att en helt ny tid av mitt liv börjar. Snabbt utelöt jag tanken på att gå och titta i vanliga möbelaffärer, istället började jag höra mig för om alternativ. Då fick jag för första gången höra talas om detta ställe som heter *Kierrätyskeskus*.

Kierrätyskeskus är en ideell organisation som har funnit relativt länge redan. Ursprungligen började det år 1985, då olika föreningar började organisera dagar då man utbytte varor med tanken på att återvinna saker istället före att kasta bort dem. En annan viktig drivkraft var viljan att spara på naturen och skapa en medvetenhet i samhället om hur vår konsumtion påverkar miljön. Populariteten i dessa dagar överraskade arrangörerna.

Efter succén med varuutbytesdagarna utvecklades arrangörernas tanke till att skapa en central dit man kunde koncentrera aktiviteten. En verksamhet som utöver restaurering av föremål och också skulle omfatta avfalls- och miljörådgivning. Denna tanke tog sig en konkret form år 1990 när den första återvinningscentralen öppnades för allmänheten på Byholmen. Till en början tog man inte betalt för varorna men tyvärr lockade det här langare, som kunde hämta varor gratis och sedan sälja dem vidare. Till följd av detta införde centralen auktioner och började senare ta betalt för varorna.

Bortsett från möbler saluför Kierrätyskeskus en hel del olika varor. Bland annat har de kläder, böcker, kärl, elektronik, skor och olika sorts hobbyföremål. Kierrätyskeskus har även varuhämtning. Du kanske har någon möbel eller diverse saker du vill bli av med, om sakerna är i gott skick hämtar Kierrätyskeskus dem av dig utan betalning.

Själv har jag länge fascinerats av äldre möbler. Jag uppskattar det faktum att det finns dessa återvinningscentraler,

där jag kan gå runt och titta på möbler som redan haft en eller flera ägare. Jag rekommenderar starkt alla läsare som planerar ett möbelinköp att först ta sig en tur till någon av dessa återvinningscentraler. Kanske kan du hitta något verklig pärla bland allt som finns där?

För att också ge Mentoras läsare litet fakta gav jag mig av till Återvinningscentralen på Lönnrotsgatan och bad verkställande direktör **Juha Lehtikuja** kort beskriva centralens verksamhet.

Kierrätyskeskus främjar återanvändning i huvudstadsregionen, både rent materiellt och genom rådgivning. Vi har idag fyra återvinningscentraler och ändå räcker inte vår kapacitet till. Det finns mer potentiellt återanvändbart material än vi kan processa. Allt kan inte heller återanvändas.

Lehtikuja berättar att en oroande trend är att kvaliteten på de elektroniska apparaterna försämras till följd av att producenterna pressar ner produktionskostnaderna. Återanvändningen försvåras samtidigt av att ny elektronik ofta innehåller sammanfogade komponenter. Han ser fundersam ut och säger att reservdelar dessutom ofta är oproportionerligt dyra.

En positiv trend är enligt Lehtikuja att klimatuppvärmningen klart ökar efterfrågan på rådgivning för hur man återanvänder och främjar en hållbar utveckling. Kierrätyskeskus har svarat på den här efterfrågan. I fjol rådgav centralen drygt 27 000 personer.

I det långa loppet vore det bäst om KK blev överflödigt, säger Lehtikuja. Om återvinningen blev en naturlig del av samhället finns det ingen orsak att till KK finns. Detta tror inte han tyvärr inte att blir aktuellt på mycket länge.

**Text och fotografier:
Christian Rosenlund**

Mentora tackar...

Mentora:s hela redaktion tackar **Chriss Lång** för hennes många och alltid inspirerande bidrag till tidningen och hela den finlandssvenska föreningsvärlden! Behåll kursen också som senior! hälsar Björn & Mentora-red.

...och välkomnar

Mentoras redaktion ställde några frågor till Sebastian Gripenberg, som från och med 1.10.08 är Studiecensalens verksamhetsombud för Nyland:

Vad är folkbildning och hur kan du konkret jobba med folkbildning i Nyland?

Folkbildning är att göra kunskap tillgänglig för den som vill lära sig och kan ta sig många former, men föreläsningar, kurser och studiecirklar är alltså grunden. I Nyland är det viktigt att arbeta med alla nivåer i organisationerna och i anslutning till detta är det centralt att kunna beakta och sätta sig in i olika utgångspunkter och behov. En SWOT-analys över det svenska Nyland skulle enligt min mening som möjligheter och utmaningar för organisationerna ange samarbete som ett viktigt område. På den punkten kan Studiecensalen på ett naturligt sätt bidra med mycket.

Vilka är dina personliga målsättningar och förväntningar för ditt nya jobb som verksamhetsombud i Nyland?

Att tillsammans med kolleger och samarbetspartners hela tiden få lära mig nya saker. Så länge man lär sig och utvecklas har man någonting att ge.

Vilken bok kan du rekommendera Mentoras läsare och varför?

Tidiga Möten av Jan-Magnus Jansson hör till mina favoriter. Boken är en självbiografisk essäsamling där Jansson beskriver mötet i sin ungdom med modernismen och demokratin.

Nämn en person som du högaktar. Nämn också några egenskaper som du just uppskattar hos denna person.

En svår fråga eftersom det finns många både levande och döda personer som jag högaktar. Jag nöjer mig med att nämna några särskilt viktiga karaktärsdrag: klarsynthet, integritet och humor.

Varför har du Facebook och vad tycker du om den?

Jag registrerade mig ursprungligen för att kunna protestera mot planerna på att lägga ned Radio X3M. Sedan fick jag snabbt kontakt med många bekanta som kontakten annars inte är så tät med och just det verkar Facebook passa rätt väl till.

Vad gör du när du inte jobbar?

Förutom föreningsengagemang och att umgås med vänner och bekanta läser jag gärna. Jag är i princip allätare när det gäller böcker, men i praktiken blir det mest samhälle och historia.

Foton: Stefan Andersson

24.9 2008

Presentation av coaching-material och SSCs 55+ kartläggning

Välkommen till SFV-salen 24.9 kl 14-16 - då presenterar **Chriss Lång** ett rykande färskt coaching-material skrivet av **Lena Börjeson** på Metoda, Sverige. Samtidigt publiceras SSC:s unika kartläggning över 55+are i finlandssvenska organisationer. Vad skapar arbetsmotivation och hur ser den tysta kunskapen ut? **Jenni Junnelius & Björn Wallén** inleder. Anmäl dig senast 22.9 per epost: studiecensal@ssc.fi eller per tel. 09- 612 90 70.

2.10 2008

Skärgårdshavet - vad kan jag göra för dig?

9.10 2008

Fria bildningen i Åboland arrangerar två föreläsningar i oktober med temat "Skärgårdshavet - vad kan jag göra för dig". Inträde 5 euro. Alla hjärtligt välkomna!

2.10 kl 18-20.30 Villa Lande, Kimito. Föreläsare är FD **Sonja Salovius-Laurén**, ÅA, enheten för Miljö- och marinbiologi samt Verksamhetsledare **Lotta Nummelin**, natur och Miljö

9.10 kl 18-20.30 Skärgårdscentret, Korpoström. Föreläsare är FD **Christoffer Boström**, ÅA, enheten för Miljö- och marinbiologi samt Amanuens **Åsa Hägg**, Husö biologiska station, ÅA

1.10 2008

Igångsättarutbildning för självhjälpsgruppsledare

Igångsättarutbildning för självhjälpsgruppsledare arrangeras i Vasa den 1.10. Kursledare är **Anci Bard-Sandström** från Vuxenskolan i Sverige.

28.10 2008

Mat-Tina

Mat-Tina Nordström pratar MAT och lagar MAT i Vasa den 28.10. Ordnas i samarbete med Martha, Folkhälsan och ÖSP.

Ytterligare information ger **Anna-Karin Öhman**, anna-karin.ohman@ssc.fi
Rådhusgatan 21 C, 65100 VASA, Tfn 06-320 4150, 050-342 1890

Det passiva medborgarskapet

Låt mig säga det genast. Jag har attitydproblem. Jag är allergisk mot uttrycket "det aktiva medborgarskapet". Nu är det ju inget större problem med att vara aktiv. Det är alltid bra att vara aktiv till skillnad från passiv, ansvarslös och flegmatisk. Kruket i sammanhanget är undertexten. Den moralistiska och fördömande underton som finns inbakad i uttrycket. De medborgare som tar hand om sina familjer, sköter vardagsrulljansen med klädtvätt, matlagning, städning och hela köret får lätt stämpeln "passiva medborgare" ifall fortbildning, föreningsliv, partimedlemskap och nätverksbygge inte står på deras dagordning.

Som före detta informatör på Greenpeace ser jag också paralleller mellan miljöorganisationernas jargong och folkbildarnas iver att dela in folk i aktiva och goda eller passiva och dåliga medborgare.

Att kasta den första stenen är ju i grund och botten ett sätt att framhäva sin egen förträfflighet. Enligt ett östafrikanskt ordspråk på swahili - "Mungu anajua" - pekar tre av dina fingrar mot dig själv och tummen mot Gud då du sträcker ut ditt anklagande pekfinger i jakten på syndabocker.

Då jag jobbade på Greenpeace förvånades jag ofta över hur starka och aggressiva reaktioner organisationens aktioner kunde väcka hos den stora allmänheten. Att svälja en skopa ovetat om dagen hörde till löneförmånerna. Liksom förmågan att hantera öppna eller förtäckta hotelser. Så här i efterhand förstår jag ju att det var den överspända moralismen som ofta

retade gallfeber på dem som hade förmånen att bli organisationens måltavlor i olika kampanjer.

Att säga att man jobbar med att "förbättra världen" är ett indirekt sätt att utpeka alla andra människor som omoraliska världsförsämrare och dåliga människor. Uttrycket "världsförbättring" odlas flitigt bland många som jobbar som folkbildare eller aktivister i medborgarorganisationer. Liksom kraven på renlärighet. Den här tudelade världssynen är som klippt och skuren för den konfliktfixerade journalistiken där man jagar miljöbovar, avslöjar maktmissbruk och delar in människosläktet i de goda och de onda.

Denna grundattityd genomsyrar många, men inte alla, finländska medborgarorganisationer. Affärsvärlden betraktas med avmätt distans som ett tillhåll för amoraliska och giriga personer medan medborgarsamhället anses representera de goda, osjälviska och omutbara gräsrotterna. Ändå är det en lång rad företagsdirektörer och mecenater med rötterna djupt i den kapitalistiska affärsvärlden som använder sina egna pengar för att finansiera till exempel rening av avloppsvatten i S:t Petersburg. Samtidigt som en del miljöorganisationer nöjer sig med att ge goda råd eller moralisera. Och allt för sällan möts de två världarna.

Mikael Sjövall arbetar som kommunikationschef på Nordiska Miljöfinansieringsbolaget Nefco